

val nyomorgatták. Németország előbbi műveltsége barbársággá vált. S azokban a vallásháborúkban a német ép az ő politikai szabadságának még utolsó maradványait is elveszté. *)

Végül hallgassunk meg egy legújabb korbeli liberális protestáns tudóst. Az „Express“ c. elsassi hírlapban Dide lelkész, ki egyúttal a senatusnak is tagja, X. Pius encyclikájáról irt terjedelmesebb cikket, melyből néhány szemelvényt bemutatunk.

„Nemcsak joga, de egyúttal kötelessége minden pápának, hogy ellenféként álljon szemben azzal a forradalommal, a melynek Luther vala a hősza (hőse). Hiszen, míg a katolikus egyház vezetése a pápák kezében van, csaknem lehetőlük követelni, hogy protestáns gondolkozási és hugenotta érzési módot tanusítsanak. Luther előttünk nagy ember s a reformáció nagy alkotás. Ez tény. De az a nagy ember (Luther) az ellen az ősi egyház ellen támadt, amelynek X. Pius a feje; s ez a nagy alkotás — a reformáció — amely a katolicizmus egységét megtörte, mindazokat fájdalmasan érintette, kik azt hiszik — joggal-e vagy sem az az ő dolguk —, hogy az emberiség üdvössége a Vatikánban lakozik. Tiszteljük és magasztaljuk mi Luthert és a reformációt, mi kik protestánsok vagyunk; de se ne csodálkozzunk, se ne botránkozzunk meg azon, ha a katolikusok sazonnak feje, a pápa másképen gondolkoznak, mint mi. Hát ez talán árt nekünk? Hogyan? ! Csodáljuk Luthert, mivel ő vallási kérdésekben szabad vizsgálódás szükségességét hirdette; s felzúdulunk azon, hogy a római pápa egyházának érdekében épen ezt a jogot veszi igénybe egyháza tanításainak történelmi ellenségeivel szemben?!

„A pápa (ez Dide felfogása!) a XVI. évszázad reformátorainak azt vetette szemé, hogy néhány német fejedelemnek és angol uralkodónak szerföltött kedveztek. Nohát, ezek történelmi tények — folytatja Dide —, amelyeket mindenki ismer s amelyeket még ezek a történetírók is elismernek, kik a reformációnak hívei. S mit bizonyítanak ezek? Azt, amit eleinte nem igen voltak hajlandók elhinni, hogy az eretnek is csak ember s a tévedésnek és hibának ő is alá van vetve. Nevetséges dolog volna, ha a csalatkozhatatlanság ellenfelei arra vetemednének, hogy azt a csalatkozhatatlanságot, amelyet az ellenféltől megtagadnak, maguknak vindikálják. Luther a kárhányszor tévedett; Kálvin több ízben követett el bűntetésre méltó tetteket. Ezen igaz tényeket tagadni annyi volna, mint

szántszándékkal ártani annak az ügynek, melynek az ember szolgálatába szegődött.

„S épen ezért halálával tartozunk X. Pius pápával szemben, hogy alkalmat nyújtott nekünk, hogy újból is adott alkalomból a gondolkodás- és írás szabadságáról véleményünket elmondjuk.“

(Folyt. köv.)

Jársulatunk közgyűlése.

Erdélyi katolikus sajtónknak számottevő eseménye az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat ez évi közgyűlése, mely február hó 26-án a gyulafehérvári főgimnázium tanácstermében folyt le. A gyűlésen résztvett a fővédő is: Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök, azután a tisztviselők és a tagok közül: Pál Antal elnök, Tamási Áron, Zomorai Dániel, Kovács Lajos, Körödy Péter dr. székesegyh. kanonokok, Csérni Béla dr. alelnök, Fejér Imre Segesvárról, Fekete Imre plébános és Fodor Miklós Csikrakosról, Kézi János Szodahelyről, Soóthy Gyula fel. szerkesztő, Fejér Gerő dr., Péter János dr., Körödy Imre, Király Gáspár, Haraly Béla és Kárpiss János titkár.

Pál Antal elnök hatásos megnyitóval vezette be a gyűlést. Ramutatva az irodalmi társulat alapításának motívumaira és céljaira kapcsolatosan hangoztatta a mai idők égető szükségét, hogy az ellenséges sajtónak romboló hatásait a társadalom minden rétegében a jó keresztény sajtónak fegyverrel tómpítsuk és leverjük: ezért is társulatunk életében nagyobb munkásságot fejtve ki, lapunkkal pedig mindinkább szélesebb tért hódítva igyekeznünk kell erdélyi társadalmunkat és népünket a keresztény eszméknek megmenteni és megtartani.

A tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után Péter János dr. tartotta felolvasását, amelyben Vives Lajos humanista életét, műveit és nevelési elveit fejtegette: Vives Lajos, a spanyol eredetű humanista tudós (1492.—1540.) azok sorát nyitotta meg, akiknek működésével az ókori nyelvek tudása fegyvereket szolgált a protestáns tanítások ellen. Barátságban állott Morus Tamással, élete folyása, küzdelmei azon kör legnemesebb szellemének egyik legkiválóbbikává tettek. VIII. Henrik angol király leányának lévén nevelője a király hírhedt válópörében kifogástalan álláspontja miatt fogságot is szenvedett. Legjelentékenyebb műve a „De tradendis disciplinis.“ Ebben majdnem kivétel nélkül mind megtaláljuk azon elveket, melyek később a paedagógiai tudás alapjává válnak. A nevelésben az erkölcsiiséget jelzi a legfőbb célnak. Azért azt kívánja, hogy a nevelő eszményien tökéletes ember legyen. A növendéket csak a szellemi aravalóság kipubatólása után fogná rá a tanulmányokra. A tanulmányok anyagi föltételeit: a jó iskolát, a növendék egészséges elátását biztosítani kell. A tanulmányok kijelölésében a nyelvek foglalják el a főhelyet; hangsúlyozandó, hogy az anyanyelv is, azután jönnek az arithmetika, geometria, szónoklattan, poésis. Ezek csak a műveltség alapjai, ne nem öncéljai a tanulásnak. A későbbi paedagógusok: Raticius, Neander, Wolf, Comenius kiaknázák Vives műveit, így hát az ő befolyása a paedagógia fejlődésében igen jelentékeny.

A felolvasás elénk tetszést aratott. Püspök Urunk hozzászólva dicsérrel emelte ki, hogy a felolvasó igen jól választotta meg munkálkodása tárgyát, mert a neveléstudomány praktikus művelőit megismerni mindnyájunk-

nak igen hasznos dolog, s azért a közgyűlés nevében is Péter János dr.-nak elismerő köszönetet nyilváníta.

A közgyűlés hivatalos tárgysorozatában elősónak Kárpiss János titkár a következőkben terjesztette elő az elmúlt évről szóló jelentését:

„Milyen tisztelt közgyűlés! Társulatunk fennállásának harmincharmadik esztendejére vagyunk szerencsések e közgyűlésen visszapillantani. Nem mierném állítani, hogy az elmúlt évnek működésére való visszatekintésünk a társulat minden működő rendes tagját illetőleg az ideális erkölcsi kötelességteljesítésnek nyugodt önzetével történhetne, de mégis a kifejtett tevékenységnek úgy mennyiségére mint minőségére nézve az adott viszonyok közt megnyugvással lehetünk.

A mai életnek az egyéni kényelmet hajszoló és a személyes érdeket túlzottan kereső anyagias áramlatában az olyan magunkfajta társulatnak, amely csupán az erkölcsi önjuttalmazásnak értékalapján dolgozik, be kell érnie, sőt nagyon is meg kell elegendnie a szerény eredménnyel, hogy reá bizott találmányokat nemcsak nem vesztette el, hanem amennyiben tehette, gyümölcsöztetnie is sikerült.

Alapszabályainknak anyagi erőnkét meghaladó ideális követelményeit, hogy önálló műveket adjunk ki, most sem válthatva be, azt mint nobile officiumot további tartozáskepát kell hoznunk a jövőre, de viszont a többi követeléseknek most talán a fejlődésnek határozottabb jeleivel felelt meg társulatunk mult évi működése. Az alapszabályok szerint társulatunk heti lapjában reánk hagyományozott becses örökséget, hogy a katolikus sajtót az erdélyi részeken fenntartsuk és műveljük, gyarapítanunk és talán erkölcsi megbecsülésben is növelnünk sikerült.

Társulati hetilapunk most már kifejezetten a fejlődésnek helyes útján halad: vajha meg nem állapodnék mindaddig, míg erdélyi katolikus autonómiánk életének, egyházunk és hazánk fontos érdekeinek, politikai aspirációinknak, társadalmi és művelődési mozgalmainknak hangadó és igazán számottevő tényezőjévé nem lesz.

Ezen nagy reménységünknek beváltása természetesen első sorban rajtunk, a társulat működő tagjain fordul meg. Szerkesztőnk, akinek a csekély rekompenciák mellett kizárólagos jutalma a felelősség és a katolikus sajtóorganumok szerkesztői ellen általában mindenki reszerói szabadon üzhető gúncoskodás, tapasztalatom szerint minden tőle telhetőt megtett a lap belső értékének emelésére. De sajnos nálunk a katolikus hírlapírásban még a legjobb szándék is megtörik annak a nagyfokú, hanem most már általánosnak még sem mondható indolenciának a sötét szikláján, mely még oly sokaknak a szívét nyújtja.

Mégis örvendetesebb események elé nézhetünk, aminek nyilvánvaló bizonyossága az a széleskörű érdeklődés, amely legújában sokak (Hangódy István, Tózsér László, Boga Alajos, Zagyva Mariska, Németh Gelért, Földes Zoltán s mások) részéről oda irányult, hogy lapunk modernebb külsőt és változatosabb, megkapóbb, értékesebb tartalmat nyerjen. Meg kell tehát ragadnunk ezt a kedvező alkalmat sajtónknak korszerű átalakítására, amely érvényesülésünknek célhoz vezető támogatója lehet.

Meg kell emlékeznem még arról a megalóstitást érdemlő szép vállalkozásról, amelyet egyik érdemes, tudós tagtársunk, Gyárfás Tihamér dr., a kiváló régész társulatunk égisze alatt óhajtna életre hívni: ez erdélyegyházme-

*) Henose Geschichte d. Deutschen. II. 295—410. s. 632—637. 1.

gyei történelmi folyóirat megindítását, amelyet azonban a társulat anyagi erők hiányában ezáltal nem támogathat, de tagjait fölkerlte, hogy ezen tudományos vállalkozást úgy szellemileg, mint anyagiilag mennele határozottabban pártolják.

Társulatunk belső életét illetőleg azzal számolhatok be, hogy volt egy felolvasással egybekötött közgyűlésünk és négy választmányi ülésünk, amelyeken az ügyvezetést láttuk el. Hála val kell itt fölemlítenem, hogy társulatunknak működését tevékenyen mozdította elő legkegyesebb fővédőnk, P ü s p ö k Urunk Öngyermelősége, aki egyike lapunk buzgó munkatársainak és tudóstíróinak: mult évben teljesített ideiglenes szerkesztői működéséből állíthatom, hogy nagyobb elfoglaltsága közt sem mulasztotta el az erdélyi katolikus sajtót idején értesíteni a körében történt közérdekű eseményekről; azután meg anyagi tekintetben állandó évi támogatása (800 K. a mult évben) a lap fennállásának igazán letérdése; ezért is midőn most közgyűlésünkben kifolyólag kegyes pártolásaért leghalásabb köszönetünket nyilvánítjuk, egyúttal kérjük, hogy sajtónknak érdemes munkáját továbbra is kegyesen támogatni méltóztassék.

Társulatunk jövőjének biztosítását illetőleg igen fontos K ö r ö d y Imre pénztárosunk szakavatott és ügybuzgó működése, amellyel alapítóknak folyton emelkedik, úgy hogy majd a jövőnek a munkája kedvezőbb anyagi feltételek mellett talán sokkal eredményesebb lehet, s nekünk már most méltán megnyugvásunkra szolgálhat az, hogy a megfelelő anyagi erők gyűjtésével is mi már most ahhoz kötelelességszerűleg hozzájárulunk.

Öszinte sajnálattal kell jelentenem, hogy az elmúlt évben régi rendes tagjaink sorából meghalt: F e j é r Manó tb. kanonok, sepsi-miklósvári ker. esperes plébános (életrajzát l. Közművelődés XXXIII. évf. 42. sz.), továbbá régi előfizetőink közül M a r k a l y Antal főesperes, kezdiszentleleki plébános (l. Közművelődés XXXIII. évf. 52. sz.) Igaz részvétünk kísérté utolsó utjukra, emléket kegyelettel őrizi meg társulatunk.

Tagjainknak és előfizetőinknek számában keves változás állott be. Mindössze négy új rendes tagunk lett az elmúlt évben: A n d r á s P e t e r homoród-karácsonyfalvi lelkész, B o d ó F e r e n c gyulafehérvári főgimn. tanár, K ö r ö d y M i h á l y csíkszentmiklósi plébános és C s e k e V i n c e dr. gyulafehérvári ügyvéd. Volt összesen 17 alapító, 19 pártoló, 112 rendes tagunk és 223 előfizetőnk. Meg kell itt jegyezmem: sajnálattal kell azt tapasztalunk, hogy az ifjabb generáció csak lassan és alig áll anyagi pártolásával társulatunk és annak katolikus sajtója mellé, pedig ez első sorban erkölcsi kötelessége volna.

Az elmúlt év, amint láttuk, a jobb jövőnek biztató jeleivel záródott, hogy a megkezdett fejlődés küzdelmes útján tovább haladva, társulatunkhoz és benne az erdélyi katolikus sajtóhoz fűzött reményeket még sikeresen valóra válthatjuk. Isten adja, úgy legyen! Alázattal kérem ezen jelentésemnek szives tudomásul vételét.

A titkári jelentéshez kegyelmes F ő v e d ő n k szőlött: kifejtve, hogy két veszedelme van a társulati életnek: a visszavonás szelleme és a közönynek a szellemtelensége; az elsőt kiküszöbölték a társulattól, ami tapintatos vezetésre mutat, a közönynek a szelleme meg mindig kísért. Hangoztatja, hogy mai időkben mindenkinek, aki csak gondolkozni, írni tud, a katolikus sajtót támogatnia kellene. Sajnája, hogy a fiatal papság ez idő szerint még nem tanúsít kellő érdeklődést a lap iránt, szükségnek találja, hogy lelkesítő benyomásokért is

a papnevelőintézet képviselve legyen a közgyűléseken. A szunyadozó pártolást pedig a közgyűlés határozatából kibocsátott felszólításokkal fogják fölbresztelni, hogy akik illetékesek rá, lépjenek be a társulatba, mert az erkölcsi kötelességük. — A titkári jelentést tudomásul veszik és az elhunyt tagok neveit a jegyzőkönyvben megörökítik.

Ezután K ö r ö d y Imre pénztáros előterjeszti a társulat 1910. évi zárszámadásait:

A) Bevétel:

1. Püspök úr öngyermelőségától kegyes adomány	800 K. — f.
2. Előfizetési díjakból és pedig:	
a) Püspök úr öngyermelőségától I. félévre 32 lapra á 4 K. 128.— K.	
Püspök úr öngyermelőségától II. félévre 24 lapra á 4 K. 96.— K.	
b) Egyesektől	1550.21 K. 1774 K. 21 f.
3. Pártoló tagsági díjakból	145 K. — f.
4. Rendes „	482 K. 40 f.
5. A forgalmi tőkéből 6438 sz. b. k. szerint kivétel	500 K. — f.
6. Takarékpénztári betét tőkék kamataiból és pedig:	
a) Alaptőke kamatából 146.22	
b) Forgalmi „	43.13 189 K. 35 f.
7. Dr. Ujfalussy J. hagyománya	500 K. — f.
8. Mult évi készpénz maradvány	140 K. 79 f.
összesen	4531 K. 75 f.

B) Kiadás:

1. A „Közművelődés” c. lapért Papp György nyomdásznak	2715 K. — f.
2. Ugyanannak a lap husvéti rendkívüli mellékletért	45 K. — f.
3. Az alaptőkéhez 7001. sz. b. k. szerint betétele	1100 K. — f.
4. A tak.-pénztári betéti tőkék kamatainak tőkésítése és pedig:	
a) Az alaptőke kamata 146.22	
b) Forgalmi tőke „	43.13 189 K. 35 f.
5. Vegyes apró költségekre, u. m. nyugtábelegek, közjegyzői díj, gyűjtési díjak, portó és levelezések	44 K. 39 f.
6. Pénztári vagyon mint egyenleg	438 K. 01 f.
összesen	4531 K. 75 f.

Vagyoni mérleg 1910. év végén:

1. Készpénz maradvány	438 K. 01 f.
2. Alaptőke a gyulafehérvári takarékpénztárban 7001. sz. b. k. szerint 5% mellett	3177 K. 60 f.
3. Forgalmi tőke ugyanott a 6438. sz. betéti könyv szerint 4 ¹ / ₂ % mellett	606 K. 03 f.
4. Adóselvélbeni követelés	3796 K. 06 f.
összesen	8017 K. 70 f.
Az 1909. év végén volt a vagyon	6931 K. 13 f.
Az 1910. évi tiszta gyarapodás	1086 K. 57 f.

Költség előirányzat az 1911. évre.

A) Bevétel:

1. Mult évi készpénz maradvány	438 K. 01 f.
2. Előfizetési díjakból és pedig:	
a) Püspök úr öngyermelőségától 24 lapra á 8 K.	172 K. — f.
b) 150 rendes á 8 K., 80 kedvezményes á 4 K.	1520 K. — f.
3. Pártoló tagoktól 15, á 10 K.	150 K. — f.
4. Rendes „	80, á 6 K. 480 K. — f.
5. Takarékpénztári betét tőkék kamataiból és pedig:	

a) Alaptőke kamatából 160 K.	
b) Forgalmi tőke „	25 K. 185 K. — f.
összesen	2945 K. 01 f.

B) Kiadás:

1. Papp György nyomdásznak a „Közművelődés” című lapért 52 hétre á 57-50	2990 K. — f.
2. Egyéb nyomtatványok és költségekre	200 K. — f.
3. Előre nem látható rendkívüli költségekre	520 K. — f.
összesen	3710 K. — f.
A bevételből a kiadást leülve mutatkozik túlkadás	764 K. 99 f.

A pénztáros zárszámadásait, mivel azokat már a választmány megvizsgálta és a pénztárt rovanosította, azután a költségvetést elfogadják és P ü s p ö k Atyánk indítványára, aki dicsérettel szólott a pénztár gondos kezeléséről, a pénztárosnak elismerő köszönetüket nyilvánítják. A választmányt kiegészítik és a külső választmányba szerkesztő ajánlatára L ö r i n c z S a n d o r esikszentimrei plébánost választják.

Elnök ezután jelentést tesz G y á r f á s T i h a m é r dr.-nak a megindítandó erdélyegyházmegyei történelmi folyóirat ügyében való tevékenységéről: l. kötetet legközelebb meg fog jeleníteni; címe: B a t t h y a n e u m, körülbelül 10 ivre fog kiterjedni 20—30 illusztrációval, ára 2 K. lesz és a tiszta jövedelem a z e g y h á z m e g y e i m u z e u m é. A közgyűlés nagy örömmel és hálaival veszi tudomásul Gyárfás dr.-nak önzetlen, tudományos buzgóságát és a társulat minden tőle telhetőt meg fog tenni, hogy ez az életrevaló hasznos vállalkozás sikerüljön.

Végül élénken foglalkozott a gyűlés azzal a fontos és újabb oly sokak részéről jóindulattal tárgyalt ügyvel, hogy miképpen lehetne a lap iránt az érdeklődést fokozni és azt mai viszonyainknak megfelelőbbé tenni. Az e tárgyban beérkezett sok indítványhoz elnök előterjeszti „egy alapító tag”-nak és T ö z s é r L á s z l o n a k javaslatait; az utóbbi így szól:

„Mélyen tisztelt közgyűlés! Már évek óta hallatszik az óhaj, mely közkívánsággá is lett, hogy a „Közművelődés” c. lapunk alakíttassék át úgy, hogy érdekesebb is legyen, többeknek alkalmasabb olvasmánya is legyen s tartalmasabb is legyen a munkatársak nagyobb száma és a lap munkatársainak, illetve vezetőinek nagyobb munkálkodása által.

Ez közbeszéd tárgyát képezi itt künn a periferiákon, a Közművelődés hasábjain és mindenütt. De gyakorlati indítványok és javaslatok nélkül. Ezek nélkül pedig az egész dolog csak üres szalmacséplés.

A lap átalakításának fontos célja: egy oly politikai stb. célú lapot adni Erdély minden-nyar katolikus olvasóinak kezébe, hogy az lehetőleg mindenkinek igényét kielégítse. Hozni benne tudományos cikkeket, hogy az intelligencia, — hozni benne belföldi, külföldi, közgazdasági cikkeket, hogy a vidéki falusi olvasó is, ki más újságot nem járthat, igényét és szükségletét kielégíthesse.

Ily irányban szerkesztettem is egy újságszámot, melyet tisztelettel mellékelek betekintés végett. A fő: a rovatvezető kikeresése, beállítására s egy alkalmas főszerkesztő találása. (?) Sziveskedjék a m. t. közgyűlés az ügyet megvalósítás végett a választmányának kiadni.”

Az indítványhoz kegyelmes F ő v e d ő n k hozzájárulva ajánlja, hogy azt a közgyűlés köszönettel fogadja és kivetelét a választmány behatolt tanulmányozás tárgyává tegye. Sokan han-

göztették, hogy a lap nem eléggé sokoldalú, nem elég élénk és munkára senki sem mozdul. Olyannak gondolja, mint amilyen a „Salzburger Kirchenzeitung”, szolgálja a magasabb politikai elveket és erkölcsi irányító eszméket, de legyen benne mindig kedves, gyönyörködhető tárcsa, egyszerűval a tartalma legyen gazdag és változatos. A külsőségeket nem tartja fontos dolognak, a címébe lehetne fölvenni az Erdélyi Hírlap jelzést, de ez nem lényeges, valamint az alakja sem; fő, hogy legyen megfelelő tartalma; mert más lapokkal úgy sem kell vetelkednie, hanem főképp az erdélyi egyházmegyei speciális érdekeit szem előtt tartania és híven szolgálnia; ezért is fölkeri mindjárt a jelenlétét, hogy ilyen irányban buzgó munkálkodni sziveskedjenek. Fejér Gerő dr. felszólalásában hangsúlyozza, hogy amíg a vidéknek nem lesz meg a kellő szociális mozgalmá és meg nem teszi a magáét a közös érdekek nagy munkájában, mint ahogy az más egyházmegyében van, addig a rétegekbe messze kibátó sajátórganumot nem lehet teremteni, bár el kell ismernie, hogy a lap a fejlődés biztos útján halad. A felszólalások alapján Tózsér L. indítványának kivételét a választmányhoz és a szerkesztőséghez utalták.

Elnök új a lapító tagnak bejelenti Pál István, tb. kanonok, apát, statusi előadót, rendezés tagoknak pedig megválasztják: Boeskor Árpád műszaki tanácsost és Gaál József vasúti főmérnököt Segesvárról (aj: Fejér Imre), Hangódy István állami tanítót Mezősámsond (aj: Söötth Gy. szerk.).

Elnök a közös munkásságra buzdító zárószavai után köszönetet mondott Püspök Urunknak és a vidéki tagoknak a gyűlésen való szíves megjelenésükért. Ezzel a közgyűlés déli 12 $\frac{1}{2}$ órakor befejeződött. A jegyzőkönyvet hitelesítik Kőrödy Péter dr. és Csérni Béla dr.

Amint ebből a terjedelmes, de mégsem egészen kimerítő referátumból is láthatjuk: társulatunk és annak lapja a fejlődésnek határozott útjára lépett; adja Isten, hogy mindnyájan, akiknek az erkölcsi kötelességünk közös érdeklődéssel és vállvetett munkával csoportosuljunk körülötte, mert alapítóinknak eszméit csak így válthatjuk valóra és a mai idők követelményeinek csak így felelhetünk meg.

(kj)

AZ AZ EGY I!

A Természettudományi Közlelőny legutóbbi 1911. febr. 15-iki száma hozza Hlosvay Lajosnak, a Természettudományi Társulat első titkárának és a Közlelőny egyik szerkesztőjének a Társulat közgyűlésen felolvasott titkári jelentését. Nagyon érdekes, szellemes ez a jelentés; a többi közt iparkodik felvinni a Társulathoz beérkezett helyesírási kérdésekre. Hanem itt aztán olyan történelmi, bölcséleti és logikai hibát követ el Hlosvay, amelyet még tréfából sem volna szabad megengednie magának. Ezt írja: „Ismeretes, hogy mind a helyesírásban, mind a mesterszavak használatában nagy a zűrzavar. Igaz, sokszor nem nagyobb a különbség, mint a homouziózis és a homouziózis között: mindazonáltal nem bírnak találkozni, mert vérünkben van a csökönyöség”. Más szóval: akárhányszor csak szószálhasogatás a helyesírás kérdése és az elbeszéléseknek semmi mélyebb alapjuk nincs; olyan szószálhasogatás, mint az u. n. ióta-harcok a

történelemben; hat különbség az az egy i? Nem — vallja Hlosvay.

Ebben az íben egy óriási tévedésbe botlott Hlosvay. Annak az egy iótácskának, mely a titkári jelentés szerint nem tesz különbséget, a története a következő: Kr. u. 319-ben Alexander alexandriai patriarcha egy prezbiteri gyűlésen kifejtve az egyháznak Krisztus istenségéről szóló tanát, hangsúlyozta, hogy Krisztus az egyház tanítása szerint az Atyaistennel egy lényegű, görögül: homouziós. Arius, aki régebb volt tüzelve Alexander ellen, (mert ő maga vágyott az alexandriai székhöz), ezzel szemben azt tanította, hogy a Fiú nem egy lényegű az Atyával, hanem annak teremtménye; tehát nem örök; tehát nem Isten. Néhány évtized alatt két nagy tábor keletkezett az Egyházban. Az ő-hítűek az egyház tanítása szerint a Krisztus egy lényegűségét vallották (homouziós), az ariánusok, illetőleg semáriánusok pedig hasonló lényegűséget tanítottak (homoi-ousios). Alakilag egyetlen betűcske, egy i volt csak a különbség közöttük, de ez az i két világot választott el egymástól. Ha Krisztus egy lényegű az Atyával, akkor Isten; ha nem, akkor nem Isten. De akkor nincs is megváltás, mivel a végtelen Isten megbántásáért végtelen elégtételt csak Isten nyújthatott. Annak az i-nek tehát óriási dogmatikai és filozófiai szerepe volt!!

Hogy mégis a szószálhasogatás, kicsinyeskedés kifejezésére használják e két szót, az mindenre valhat, csak komoly történelmi megfontolásra nem. És sajnos, a világirodalomban nem egyszer találkozunk vele. Schiller is szemére hányja az egyháznak a kicsinyeskedő ióta harcot. Carlyle, angol történelem-bölcsész konstátálja, hogy elmúltak már azok az idők, mikor az emberek egy iótáért ráérttek veszekedni. („A hősokról”). Ami irodalmunkban klasszikus példája e tévedésnek Madách, Az ember tragédiájában. Ádám a VII. színben csupa jóakarathoz így eszillapítja a homoiuzisták orthodox ellenfeleit:

— Adjátok fel harátim azt az i-t
Szébb áldozat lélekmegevetések
A szent sirért vivandó hős csatában.

És elszomorodik azon, hogy egy i miatt hadba mennek a vitézek. Nem tud kibekülni vele.

... Hat egy i miatt is
Mehetni ily elszántan a halálba?
Mi akkor a magasztos, nagyszerű?

„A mi derek Madáchunk is hogy veti el a súlykot, mikor egy jöttáért eretnekeket égett”, jegyzi meg Prohászka (Diadalmas Világnezet 179.) erre a VII. színre.

Hlosvay megjegyzése tehát éppen nincs precedense híján, de ez nem örvendetes dolog. Az ilyes könnyelmű elszólás azt bizonyítja, hogy nincs könnyebb a világon, mint hamis történelmi adatocskákat szórni a laikus tömegbe, de viszont nincs is nehezebb, mint az ilyen bevett hamis adatocskákat a közzelfogásból újra kiküszöbölni. Johanna papissza, inkvizíció, Calixtus és Halley üstökös (melynek meséje szerint III. Calixtus eszkömmunikálta a jámbor égi vándort!) regei mind ebbe a régióba tartoznak.

De térjünk vissza a titkári jelentéshez. „Ha a rádiumról, a Halley üstököséről világgá bocsátott nagyhangú nyilatkozatokra gondolok — írja Hlosvay —, joggal kérdezem: vajjon volna-e a mi józan magyar közönségünknek akkora bizalma Társulatunk iránt, ha mi is a természetnek tisztán tapasztalaton alapuló megismerésétől eltávolodva olvasóinkat olyan területekre vezetnők, amelyen minden, amit mutatni akarunk, pusztán a képzelet alkotása.” Itt a realis igazság szeretetének elve van kifejezve, mely tartózkodik a „képzelt alkotásától”. Nos és az az „szószálhasogató i” micsoda? „Pusztán a képzelet alkotása!”

De még mást is ír Hlosvay: „Mióta a Term. Tud. K. szerkesztésében részt veszek, beláttam, hogy Chryolsón szentpétervári egyetemi tanárnak nagyon is igazsága van, mikor a tíz parancsolatot szeretné meg egyéb parancsolaton kívül azzal is megtoldatni: „Olyan tárgyról ne írj, amelyhez nem értesz...”

Tökéletes igaza van Chryolsónnak is, Hlosvaynak is — y —.

HIREK.

Hamvazó szerdán.

Künn még hó van,
Hőfőhő hó,
Nem a bűnös
Földre méltó.
Benn, a templom
Csarnokában,
Hamú hull a
Főre, lágván.
Hamú és bűn...
Ez találó.
Félve, lassan
Hulldogálj, hó!
Majd ha tiszta
Lesz a lelkünk,
S nyugalomra,
Üdvre leltünk:
Akkor, akkor
Hullj vidáman;
Tisztaság van
A világban!...

Földes Zoltán.

Emlékezzél meg...

Száz és ezer ember tartja oda a homlokát hamvazásra.

Hanem a hamvazás szellemét kevesen értik. Amint mindenütt, az átlag-ember itt sem gondol a csupaszig szavakon túl. Ügyefogyottan, talán a farsangi emlékek fáradtságával exegétálja végig a fontos szertartás szavait:

Emlékezzél meg ember, hogy por vagy és porrá leszel!

Ennél a gondolatnál most lepihen a fáradt, nehéz lelek és lelkiismeretvizsgálatot tart. Megemlékezik, hogy por... Hogyne emlékeznek meg róla, hisz teste minden porcikája azt juttatja eszébe és ha nem hinné, minden sejtése hangosan prédikálna neki róla. Oh ennek a portudatnak nagy a bizonyító ereje!

Nem is nehéz azt elhinni, hogy por az ember. Sokkal nagyobb a memento második része: porrá leszel.

Erre emlékezni, gondolni fáj a ma embernek. Mert materiába fulladó gondolkozása itt beleszedül a Nirvanába. Elfordul a naptól, de akkor rámered az éj; nem akarja hallani Krisztust, de akkor belesiketül az üresség kiáltásába. No, hová ágaskodol ember, Ádám, Faust, mit okoskodtok? Emlékezzél meg, hogy porrá leszel és hintsd meg hamuval a fejed... Csak tessék szépen beismerni, hogy semmi sem vagy magadban, „sárbagyúrt kis szikra.” Nagy neked az univerzum, ne akard átfogni, nehezek neked a titkok, mit kutatod dőllyel? Dőlly a tragikumod, ember. „Önmagam levék enistenemmé és amit kivivok, méltán enyém... Mondod.

... Dölyf a tragikumod, ember.

Most terdelj le és tartsd a homlokodat a hamu alá. Szersed a hamut, a testvéredet és hallgasd esendesen, mit mond a hamu neked, a testvérenek.

Ne erőlködj az ég ellen. Légy aláztos. Király vagy az igaz, a teremtés királya, de feltétlen szolgálja a Teremtőnek. Nem lehet ezt a függést elszakítanod, ne keptelenkedj.

Porra leszesz. Akinek hite nincs, az ennel a gondolatnál szereljen le a Nirvána előtt. De ez nem vigasz. A Nirvána nem cél és azért nem lehet vigasz. Csatázik ellene a természetünk. A Nirvána semmi.

Porra leszesz. Aki hisz, az itt is harmóniát lát és nem bomlik meg a nyugalma. Mert nem az a fő bennem, ami porra lesz, hanem ami nem lehet soha porra! ... Nekem az a fő, hogy ezt megmentsem! Így fogva fel a hamvazószerda értelme nem negatív. Nem reménytelen lemondásra, hanem küzdesre, erőre, akarsárra sarkal.

Leszerelni, megsemmisíteni: ez buddhizmus. Remélni, küzdeni, győzni: ez krisztianizmus.

— **Új alapító tagunk.** A most lefolyt közgyűlésen jelentették be, hogy Pál István tb. kanonok, kolozsmonostori apát, erdélyi rk. státiusi előadó száz koronával irodalmi társulatunk alapító tagjai közé lépett. Új alapító tagunk nemcsak most alapszabályszerűleg lett azzá, hanem valójában az is volt, mert azon, egyházmegyéink köznyelvelődési állapotaiert hevülő lelkes férfiak közé tartozott, akik ezeltől harmincegy évvel az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatot szervezték, s most ezen nemes tényével csak újabb bizonyosságát adta, hogy a rég felszínre vetett, de most annál erőteljesebb életet érdemlő idealokért kitartott és tevékenyen lelkesedik: vajha hasznos példáját a papság sorraiból mások is követnék!

Társulatunk új rendes tagjait lettek: Boeskor Árpád műszaki tanácsos és Gaál József vasuti főmérnök Segesvárról, Hangody István állami tanító Mezösámszondról, aki már eddig is elismerésre méltó agitációt, nagy buzgalmat fejtett ki erdélyi kath. sátjónk érdekében, amelynek tevékeny művelője is.

Külső választmányi tagja az elhunyt Fejér Manó helyére választották Lőrincz Sándor plebánost, akiben a társulat reméli hogy ügyeinek jó támogatót és buzgó terjesztőt kapott a vidéken.

— **Nagybőjt nálunk.** Megkezdődtek a szokásos nagybőjti ájtatosságok. A szekesegyházban a magyar szt. beszédet Bíró Ferenc káplán tartja vasárnaponként d. u. 8 órakor; a németet Lestya n József udvari pap minden pénteken d. u. 4 órakor. Az apácánál a bőjti szónok minden szerdán d. u. 4 órakor Szporni János tanár. A barátok templomában keresztutat tartanak minden esütőrkön d. u. 4 órakor.

— **Oáz — a mulatságok tömkelegében.** Mi lenne az más, mint oltáregyesületünk által farsang utólján a háromnapos szentségimadás? A mult számunkban jelzett szónokok derekas munkát végeztek, — a hívek hálások voltak. Febr. 26-án vasárnap az oltáregyleti gyűlésen megjelent a Főpásztor is s kedves buzdítást intézett a gyűlés tagjaihoz. Kedden Te Deummal fejeződött be ez a kedves, háromnapos ájtatosság.

— **P. Mócik Felician** az ismert énekművész ismét megérkezett. Lesz nagyszabású ünnepély március 15-én és úgy 26 ik felé egy nagy koncert az oltáregylet és segélyalap javára a városi Vigadóban. Szereplők lesznek a papnövédek és a diákok.

— **Egyházközségi közgyűlés.** A gyulafehérvári római katolikus egyházközség f. é. m. á. r. c. i. u. s. h. ó. 5-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a város háza tanácsstermében tartja rendes évi közgyűlését, amelyre az egyházközség tagjait ezúton is tisztelettel meghívják. A közgyűlés tárgya főleg az évi számadások előterjesztése.

— **Vedőegyesületi gyűlés.** A Vedőegyesület választmánya febr. 23-án a város háza tanácsstermében Utrý Jánosné nőelnök és Kőrödy Péter dr. kanonok, alelnök együttes elnöklete alatt gyűlést tartott. A gyűlés tárgya a március folyamán tervbe vett felolvasó est előkészítése volt. Az egyesület ismeretterjesztő előadással akarja a magyar ipar számára az érdeklődést fenntartani. A közreműködésre városunk társadalmi életének jelentékeny tényezőit sikerült megnyerni, úgy hogy mindenki érdeklődéssel tekinthet a tanulságos és élvezetes est elé. A közgyűlés idejét a választmány máj. 7-re tűzte ki. A választmány egyttal elintézte az egyesület életében felmerült ügyeket.

— **A „Székely-Társaság” vetítő estelye.** Mult hó 25-én városunkban Ispánovits Sándor budapesti tanár közreműködésével finnországi tájakat, népszokásokat, finn kultúrát láttunk. Az „Ezer tő országa”, az „éjféli nap”, az „Északi feny hazája” valóban sok élvezetet nyújtott. S mikor Finnország tájképeit láttuk, önkénytelenül eszünkbe jutott ami szépséges Erdélyünk, amelyről nemcsak az idegenek, de sokszor még saját fiaik sem tudnak, pedig természeti szépségei bátran képezhetnék vetítő estélyek tárgyát. Igaz, hogy szép a tudomány mindenféle alakban s az ismeret, a látás csak emeli az ember értékét, de talán úgy volna rendjén, hogy először ami kincses Erdélyünk ragyogó szépségeit, érdekeségeit ismerjük meg, amelynek nemcsak szavatai sós forró vize, Szentanna tava és még megszámlálhatatlan, a természet mindmennyi csodájaként álló tavai, de oly szép tavaszi, oly megragadó, valahogyan ellentétes, de mégis harmonikus tájai vannak, amelyeket Sveichan és Norvégiában is alig találunk. Ezeket szeretnők látni székelytársaságok vetítő estélyein s a székely házat romantikus eperfájával, a pusztuló székely ősi, puritán szokásait s tanulnánk belőle népiünk szeretetét, nemesednők lekünk s rajongással telne el itt kies, ott meg zordonságában fenséges tájai iránt a kincses Erdélynek.

— **Halálözás.** A napokban kisérte a helybeli oltáregylet egyik buzgó tagját özv. Koseriu Györgynét a temetőbe. A megboldogultat a család és Kende Széver kolozsvári káplán gyászolja. Nyugodjék békében. Érte az oltáregylet ma 9 kor gyászmisét tartott.

— **A szebeni oltáregylet fennállásának 50-ik évfordulójának alkalmából** Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök ó nagyméltósága diszelnöklete alatt diszgyűlést tart a Sz. Ferenc-rendi nővérek zárdájában március 5-én, vasárnap délután 1/2 órakor. Músor: 1. Aiblinger: „Ének az Oltáriszentségről”, három szólamú karének. Előadja a sz. Ferenc-rendi nővérek tanítónőképzőjének ifj. énekkara. 2. Elnöki megnyitó. 3. Igazgatói jelentés. 4. A jubiláló egyesületet üdvözlők a testvéregyesületek. 5. Az egyházi művészet, előadja P. Kőröy Ottó a sz. Ferenc-rend tartomány-főnöke. 6. Szabad előadást tart Sándor Lászlóné (Segesvár). 7. Kersch: „Jézus Szíve”, három szólamú karének. Előadja a szent Ferenc-rendi nővérek tanítónőképzőjének ifj. énekkara. 8. „Krisztus uralkodik!” záróbeszéd, mondja Balázs Ferenc főesperes. A jubiláris oltáregyleti kiállítás kegyelmes főpásztorunk március 4-én d. e. 1/211 órakor nyitja és szenteli meg.

— **Esküvő.** Hermann Sándor, máv. főmérnök, istváneltki főműhelyfőnök leányát, vezette a budapesti, országúti plébánia-templomban oltárhoz Markóczy Imre, m. kir. mérlegügyi segédfelügyelő, a cs. és kir. haditengerészeti tartalékos mérnöke. Az esketési szertartást Csernoch János dr. csanádi püspök végezte.

— **Egy község — templomaért.** A kudzsiri vasgyári telepen és községben ezernél több róm. kath. hívő lakik, temploma azonban oly kicsiny, hogy a nép alig egy negyede fer bele. Még a mult század utolsó tizedében mozgalom indult meg egy új, a hívők számanak megfelelő templom építésére, de egyrészt az ipar pangása, másrészt pedig a mostoha anyagi viszonyok, a terv megvalósítását megakadályozták. De, hogy mit tehet a lankadatlan buzgalom és szívós kitartás, eléggé igazolja azon tény, hogy míg az 1903. évben, midőn jelenlegi ügybuzgó, szeretett lelkészünk Lázár Móric állomását elfoglalta, az azelett már ekkell létesített templomépítési alap csak 1380 kor. és 28 fill. tett ki, ma már het év elmúltával e célra 14418 kor. és 63 fill. áll rendelkezésünkre. Ezen szösszeg pedig Bergh Tivadar kir. bányatanácsos, főfelügyelő, vasgyári főnök és egyházi főgondnok, továbbá Lázár Móric derek lelkészünk fáradhatatlan buzgalma és a nemes cél iránti lelkes tevékenysége következtében: mind kegyes adakozásokból gyűlt egybe. Mult február hó 19-én is, fenn említett urak kezdeményezésére, templomépítési alapunk javára, a vasgyári kaszinó összes helyiségeiben bál lett rendezve, mely minden reményt főülmuló anyagi hasznot hozott. A belépti jegyek megváltása és felülfizetésekkel a 234 kor. 45 fill. kiadás mellett is: 700 kor. és 35 fill. tiszta hasznot jövedelmezett. Ime, az elvetett kis mag. a jótékonyaság talajában szépen fejlődik. Reméljük, hogy ezen kifejtett igyekezetünk mellett, a magas kormány is tekintetbe veszi mostoha sorsunkat s mint kegyúr, kegyes adományaival hozzá fog járulni e gyártelep kath. munkásai lelki szükségleteinek kielégítéséhez. Murányi Árpád, nyug. all. isk. igazgató.

— **Misszió Vécében.** Hét napi hatásos missziót tartott a vicei hitközségben Korbuly Ignác szt. Ferenc-rendi atya a helybeli és a szomszéd apanyagyalusi plébánosok segédlete mellett. A templom minden szentbeszéd alatt zsúfolásig megtelt hívőkkel, kik naponként négyszer hallgatták és élveztek a buzgó Ferenc-rendi atya meggyőző beszédeit. Gyóntatás szákadatlanul folyt és naponta több száz áldozó volt. Két konverzió is történt, mely alkalommal a missziós atya oly megható beszédet intézett a konvertálókhöz, hogy annak hatása alatt valószínűleg többen is atternek a kath. egyházba: A misszió impozáns befejezést nyert a vasárnap esti eucharisztikus körmenettel.

— **A „Kolozsvári Szent Imre Egyesület Irodalmi Iskolája”** február 25-én Kolozsvárt saját egyesületi helyiségeiben ismét egy tartalmas és nagy látogatottságnak is örendő felolvasó ülést tartott. Az elnöki megnyitó tárgyát ez alkalommal a legújabb magyar költészet irányának esztétikai méltatása képezte. Az elnök, György Lajos azt a véleményt proklamálta, amely már irodalomtörténészeink körében is mind jobban általánossá válik, hogy az Ady-féle költészet, ez a gőgös, de posványzagú öntistenítés, a XIX. század nagy klaszikusával szemben határozottan a dekadencia jellegét hordja magán. Ezután Cséh András egyesületi tag mutatta be, hogy (jogszigorló létére is) szeret a magyar irodalommal foglalkozni: Tompa allegóriáiról tartott előadást. — Csérgő Tamás egy novellájt olvasta fel. — Utána Válya

Gyula tartott előadást „Néhány szó a világbékeről” címen az ő megszokott szakszerű, de szellemes, élvezetes, könnyed előadási módjában. — Végezetül, hogy a horatiusi „utile dulci” elv ellen semmi mulasztás ne essék, a négy komoly felolvasás illetve előadás után D a v i d Géza adott elő egy monologot ügyes komikai művészettel.

— **Nem szerzetes, hanem színész.** A Kath. Tud. jelenti: Egy kőszá híri járta be a közelmultban a jó vidék lapjait, melyben arról volt szó, hogy Turányi Lajos, a budapesti karmelita-rendház noviciusa beült a gyóntató székbe és, bár nem volt felszentelve, meghallgatta az emberek gyóntását. Bár a pápa megbocsátotta az önmagáról megfélekedezett szerzetes e kihágását, a novicius mégis kilépett a rendházból és színész lett. Illetékes helyen megkérdeztük, mi igaz ebből az esetből és azt a választ kaptuk, hogy Turányi Lajos nevű novicius sohasem volt a budapesti karmelita-rendházban, s így ez az eset meg sem történhetett. A szenzációvá fel-fújt hír tehát vagy egy színész önréklámja, vagy egy vidéki újságíró fantáziájának születte. (Opevi.)

— **Utolsó óhaj.** Elek Sándor farcádi (Údvarhelymegye) legény Bécsben rötta a katona életet. Szüleinek hazairt leveleiben panaszkodik, hogy beteges, úgy érzi nem bírja sokáig, azért kérte hozzátartozóit, hogy ha meghal ne hagyják Bécsben eltemetni, mert székely legény nem nyugodhat osztrák földben. A mult hetekben meghalt Elek Sándor. Szegénysorsú szülei vagyunkat pénzre tették, hogy fiuk utolsó óhaját teljesíthessék. Hazahozták és Farcádon temették el a környék óriási részvétel mellett.

— **Visszaelés a Szent-István-Társulat nevével.** A lapok mostanában a felháborító ügyet megillető részletességgel tárgyaltak egyes üzleti vállalkozásoknak tisztességtelen üzleti fogásait, amelyekkel a gyanútlan vidéki nép hiszékenységet kizsákmányoltak. Egyes cégek ugyanis előszeretettel használják címükben a „szent” jelzőt, hogy az egyházi körökkel összekötésben állóknak tűnjenek fel, s többnyire valamely régi, megbízható és jóhírű katolikus intézmény címet használják fel oly lényegtelen eltéréssel, amely eltérést a köznevelő jöhízeműsége észre sem veszi. A lapok is ilyen cégeket állítottak a jól megérdemelt pellengérré. Ezek üzelméről mi is már hónapok óta kapjuk az ország minden részéből a panaszos leveleket, melyekben védelmet és megtorlást kérnek azok a későn észretért becsapottak, akik e cégek utazóinak felültek. Az úgynökök a vidéken többnyire a Szent-István-Társulat nevével szerzik ügyfeleiket, s ezzel a ravasz fogással különösen a „Szent-István-Társaság” vagy „Szent-István-műintézet mint betéti társaság” utazói elnek. Légió az így félrevezettek száma. Az ilyen tisztességtelen üzleti fogás ellen védekezni kell s ebben a munkában részt kell vennie mindannyiunknak. Világosítsuk fel az arra ráutaltakat, hogy a szent Szent-István-Társulat nem azonos az országot utazókkal elárasztó Szent-István-Társasággal, vagy Szent István-műintézettel. A Szent-István-Társulatnak nincsenek vigécei s ha valaki mégis ilyen minőségben jelentkezik, azt kérelhetetlenül a hatóság kezére kell juttatni. Csakis ilyen eljárással lehet annyira elhatalmasodott visszaéléseket megakadályozni.

— **Kérelem.** Bátor vagyok teljes tisztelettel felkérni az egyházmegyei papságot, hogy egyik-másik paptársunk elhunytá alkalmával annak hátrahagyott legújabb Breviáriumát a növendékpapság használatára a papnövelőnek beküldeni sziveskedjenek, mert ezzel nagy szükségét pótolnak. Különösen a főesperesek és ha-

gyateki gondnokok figyelmét bátorodom erre felhívni. Ha valaki legújabb kiadású Breviáriumot szerzett magának, s ez által régebbi, de jó karban lévő Breviáriuma fölöslegessé vált: közszóntel veszi az intézet, ha ezt a fölöslegest sziveskedik beküldeni. Dr. Balás Endre, papnövelői rector.

— **„Don”, a beszélő kutya.** Pár hónappal ezelőtt világraszóló eseményként tárgyalták a lapok mindenfelől, hogy Ebers hamburgi erdész „Don” nevű kutyája értelmesen beszél. A kutyát dr. Pfungst berlini állatpszichológus megvizsgálta s különös természeti tüneménynek mondta. Megriportert sem engedtek a kutyához, oly feltett kínese lett nemcsak Ebersnek, de a nemetségnek is. Nemrégiben azonban kitudt, hogy „Don” közönséges buldog kutyája, tudása pedig két-három betanított szónál többre nem terjed. Ugyanis a „Piccolo della Sera” egyik munkatársa, az ötletes Francesco Fabiani amerikai vállalkozónak adva ki magát, hogy a kutyához juthasson, 500.000 márkát ígért érte, mire megengedték, hogy értekezhessekk „Don”-nal. Megfigyelésének — mint arról a nevezett lapban beszámolt — az lett az eredménye, hogy „Don” érzéseit kifejezni egyáltalán nem tudja, ép úgy csahol, mint akármely más kutya, azonban egyes szavakat bizonyos jelek után kimond. Pl. ha az előtte álló kezét lóbálja, akkor e szót mondja: Don. Ha csipőre teszi kezét az ember, akkor már azt a mélyeséges értelmű szót szót tagolja: hunger, de akármennyire „hunger” (éhes) is legyen, mégis csak úgy jelzi éhségét, amint azt a kutya szokta. Szóval csak idomítás eredménye a „Don” tudománya, amiért pedig felesleges a port felvenni; közönséges vidéki cirkuszokban is láttunk már nem egyszer — nem beszélő, de — igen ügyesen idomított kutyákat. Értelmes beszédet nem is várunk kutyától, a beszédhez gondolat, a gondolathoz gondolkodó lélek szükséges.

— **Furcsa hírek.** Közöljük itt egyik munkatársunk jökedvű ötletét, anélkül, hogy mi a hátunkat tartanánk. Lássá az illető a következő ményeket. B u d a p e s t r ö l írják: Az erdélyi egyházmegyének van egy heti lapja: a „Közművelődés”. Vidéki tudósítói meglepően buzgó emberek. Buzgóságukat azonban illetékes tényezők — nyilván „felreértésből” — kétségbe vonták, sőt elítélő commentárokkal kísérték. Hir szerint a „K.” tudósítói nem hagyják anynyiba a dolgot, hanem egyik fővárosi lap hasábjain a köv. nyilatkozatot teszik közé:

„Hogy szeretett egyházmegyénk egyetlen lapjával szemben tartozó erkölcsi kötelességünknek nem tettünk volna eleget — az kérjük alásan rágalom. Sőt több. Meggondolatlan mese beszéd. Mi a b u d a p e s t i l a p o k k ö z v e t i t é s é v e l i g e n i s í r t e s i t t ü k a „K.”-t minden erdélyi hírről. Tessék a szerkesztőségnek utána nézni. Ezennel a buzgóságunkat ért vádak vissza vannak utasítva. Kiváló tisztelettel: a „K.” tudósítói.”

A szerkesztőség megdöbben. Még a farsang folyamán kiküldött egy bizottságot, mely az eléggé nem gyanúsítható tudósítói kartól sürű kinyúlattal közzött, alázatosan bocsánatot fog kérni. A hír, bár megerősítésre szorul, fentartással mégis közöljük.

— **A Küküllőmenti Első Szőlőoltványtelep Meggyesen,** melynek tulajdonosa C a s p a r i Frigyes, nem kimélt sem fáradságot, sem költséget, hogy az oltványokat és egyéb gyökeres szőlővesszőket elgondolható legszebb fejlődéshez juttassa. Különösen felemlítendő, hogy az ezen évben rendkívüli hevesen fellepett peronospora az oltványiskolákat idő előtt megfosztotta

lombozatuktól s emélfogva az ország legtöbb szőlőtelepének oltványait értéktelenre, szőlők beültetésére használhatatlanná tette. Annál inkább kiemelendők, hogy a fenti telepnek sikerült a fentemlített szőlőellenségek idejében és megszakítás nélküli leküzdése által a szőlőoltványokat sőt késő őszig a legkifogástalanabb levedlésben megtartani, úgy hogy ez a szőlőtelep az egész tenyészési időszak alatt szoros értelemben látványosság számba ment és tanácsolónak az ország sok szőlőtelep tulajdonosának, hogy keresse fel az említett szőlőtelepet. Bizonyára ajánlatos volna, hogy nemcsak a szőlőtelep tulajdonosok, hanem vincellér-egyesületek és általában mindazok, akik az új szőlőművelés iránt nagyobb mértékben érdeklődnek, vagy akiknek érdeklődniük kell, fáradságot vennének maguknak és mentől nagyobb számban felkeressék a fentebb említett szőlőtelepet, hogy az oltványiskola csodalatra méltó állásáról és a peronospora helyes leküzdésének magas értékéről személyesen meggyőződjenek.

— **Én nem bánom,** ha már oly duhaj kedve van, elretentés képen itt a hírek között közlöm zengemenyét:

VIGALOMBAN.

Vig, pajkos társaságba néha
Arcomra búnak éje ül,
És megszakad a játszi tréfa, —
Valami úgy faj itt, belül.

Egy ifjú lányarc rózsapírja,
Mosolygós kék szem, csöppnyi ajk . . .
Valaki rimet rimre írva,
Csak érez, hisz, remél, sóhaj.

Miként kacag ki — szinte látom —
És falhoz vágom telt kupám . . .
Miért vagyok e rongy világon?
Miért sírok egy lány után? . . .

TAN- ÉS NEVELÉSÜGY.

A bíboros hercegprímás ünneplése.

Az ország katolikus tanítóóságának képviselőiben az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács rendkívül meleg és fényes ünnepség keretében rötta le hódolatát Vasary Kólos, Magyarország hercegprímásának 80. életéve és 20. primási esztendeje alkalmából. Részt vett az ünnepségen társadalmi életünknek csaknem minden kultúrtenyezője. Dr. Szentgyörgyi J. Károly apát, a Tanács egyh. elnöke magas színvonalú elnöki megnyitója után Guzsvenitz Vilmos főtanfelügyelő mondott nagyhatású ünnepi beszédet. Majd az üdvözlések következtek. Giesswein Sándor dr. a Szent-István-Társulat és az Orsz. Kath. Magyar Iskola Egyesület nevében, Mihályfi Ákos dr. a magyar írók nevében, Szőlőgyeny Ferenc a középiskolai tanárok képviselőiben, Erősi Károly a különböző egyesületek nevében üdvözölte a hercegprímást. Több művész zenedaral előadása után Ember Károly igazgató, a Tanács v. elnöke bezárta a diszgyűlést.

Vallásos népnevelés az iskolában.

Jelen korunk népnevelése oly általános s kötelező minden nemzet körében s oly kívánatos s feltartóztatlanul terjed az emberiség minden rétegében, hogy annak a közéletre, társadalomra s a jövő nemzedékre kiható hordereje, befolyása és fontossága félreismertetlen.

A népnevelés ezen öröndetes haladását mindenki örömmel üdvözli s terjesztését — mondhatnám — kívánja s követeli tőlünk a közélet s a társadalom, mert az az áldás, mely munkásságunk rögös barázdáján terem, áldása nemcsak egyes családok-, nemzetek- és népek-

nek, hanem áldása magának a közemberiségnek is, minek tanubizonysága maga a társadalom és a történelem; mert hiszen a közéletben tapasztaljuk, hogy a népneveléssel emelkedik és terjed a nemzetek kulturája és jóléte minden téren; a történelemből tudjuk azt is, hogy a múlt idők nagy nemzeteit kulturájuk emelte naggyá és ennek behatása folytán az ész, erőtelen és tanultság iskolája! Tudjuk továbbá azt is, hogy a régi görög műveltség szülte azon fölülényes szellemeket, akik — többi között — az általános közműveltségnek alapvetői voltak. Legújabbban pedig általánosan s különösen is az európai történészek is azt hangoztatják, hogy Németország egységének megteremtésében a német Schulmeistereknek elsősorban nagy érdemök van.

Ami népnevelési fáraďalmainknak is, tehát: édes hazánknak a java és jóléte s nemzetünknek kívánatos magyar egységítése és értelmi s főleg erkölcsi nevelése kell, hogy mindenkor főcélunk legyen; hogy ezáltal a nemzetet naggyá, értelmessé és boldoggá tehesük.

És a nemzet s a társadalom igazolt figyelemmel kísérik is a népnevelés haladását és irányát s működésünket, mert — mint mondják — az újabkori jogviszonyok által teremtet életbe már nem illik a régi nevelési ember és azért is, mert a közéletben azt tapasztaljuk, hogy az ezen újabkori jogviszonyok által teremtet életben az új nevelési ember könnyebben botlik s kevesebb figyelemmel van más embertársai iránt; s ha ez úgy van, igazolt is — mondom — a társadalom emé figyelme a népnevelés iránt, mert kell az újabkori nevelési rend és módszerben valami hiánynak lenni, amely a nevelés s közérkölcök fogyatkozását okozza.

Lelektani igazság az, hogy az ember szervei életét nagyban befolyásolja s irányozza lelki élete, s érzelmeinek egyike-másika vezérli azt s a jelenkori közéletben azt tapasztaljuk, hogy az ember lelki életét s eszményeit elnyomja, s — mondhatnám — elfojtja a közélet anyagias törekvése; nem csoda tehát, ha ennek folytán a nép erkölcsi és eszményei fogyatkoznak is.

Ennek okát en teljes meggyőződéssel a vallásosságunk uralkodó közönyében és a hitélet lazaságában látom, mert míg a közéletben a nép vallásosságát és hitéletét anyagias törekvések nem uralták, míg a népnek vallásosságában és hitéletében volt eszménye, ideálja, mely jóra serkentette s nemesebb célok elérésére buzdította, s melyet a szülők oly szorgos gondnal átplantáltak gyermekeik szívébe: addig a közérkölcök is szelidebbek voltak s a közéleti tekintély is irányadó volt a társadalomban, melyet oly nagyon sajnosan nélkülözzük a jelenkori fiatal nemzedéknél, mert hiszen már gyakorlati tapasztalatból tudjuk, hogy a vallásos nevelésben elhanyagolt gyermek mennyire vad, engedetlen s tiszteletlen velünk szemben s mennyire barátságatlan, megférhetlen társaival s idegenekkel szemben; melyet szigorított fegyvellemel törekszünk is ugyan időről-időre rendbehozni, de a közönyös, avagy arra épen hiányos vallásos neveléssel nem vagyunk s nem leszünk képesek soha az ily vallásos nevelésben elhanyagolt gyermeknek azt az erkölcsi jellemet az életben megadni, amely az újabkori nevelési embernek kell, hogy életet vezérő eszménye legyen.

Lelkem teljes meggyőződéssel tehát merem állítani s kimondani, hogy nem tehetünk mi néptanítók nagyobb szolgálatot a népnevelésnek s ezzel a társadalomnak, a hazának és a nemzetnek, mint ha a gondjainkra bízott gyer-

mekeket az iskolában a vallásos hitéletre buzdítjuk, serkentjük és tanítjuk.

Igaz, a vallás tanítása s a hitélet vezetése az egyház körébe tartozik s az ő feladata; és mi, néptanítók ott, ahol csakis az egyház megbízásából veszünk részt a vallásos nevelés teendőiben, mint közvetett közegek, mégis egész népnevelési s népoktatási eljárásunkat a vallásos népnevelés elve és szelleme irányozza s gyakorlati teendőinkben s eljárásunkban törekedünk főleg a vallásosság és a hitélet szokásait, gyakorlatát, szabályait, erkölcsit s erényeit megismertetni s megszoktatni a gyermekekkel s velők mindenkor részt vegyünk a vallásos gyakorlatokban és istentiszteletekben, épűgy, mint azt ünnepélyesebb s fontosabb alkalommal látjuk úgy a középiskoláknál, valamint felsőbb tanintézeteknél.

És ott, hol az egyház megbízásából a vallás tanítása reánk van utalva, teljes figyelmünk s törekvésünk erre irányuljon és ha a gyermek már megtanul értelmesen olvasni, irai: imakönyve legyen legkedvesebb olvasókönyve.

Gyermekkorom óta tanúja voltam a vallásos hitélet hirdetésének s terjesztésének és volt alkalmam látni s tapasztalni azt, hogy az igazi, benső vallásos hitélet, mily áldásos, szelid s előnyös befolyást gyakorol a nép békés életére s erkölcsire; láttam s tapasztaltam azt is, hogy népünk legfőbb büszkesége, ha imakönyvvel mehet a templomba és hogy a szülőknek is legfőbb öröme, ha gyermekeiknek imakönyvet vehetnek, ezzel a templomba járnak s vasár- és ünnepnapokon nappal vagy esténként az imakönyvből felolvasnak a család körében; és feledve ilyenkor az élet terhét s kísértéseit, a valódi boldogság érzete hatja át egyszerű valójukat, megvigasztalva s megerősödvé ezzel telkileg, az élet küzdelmeiben szelidebbé és engedelmessé teszi jellemüket s természetüket egymás iránt, de más embertársa s felebbvalójával szemben is.

Végzem azonban ezen gyakorlati irányban még igen terjedhető értekezésemet, mellyel azon nézetemnek s meggyőződésemmek kívantom kifejezést adni, hogy az iskolai oktatás s nemzeti nevelés nagyobb etikáját s pedagógiáját mindenkor vallásos szellem hassa át, mert azt a jellemet, tudást, vágyakat, élet s munkakedvet, önmagával és sorsával való megelegedést, melyeknek jellemezniök kell az új nevelési embert: csak az intenzív vallásos érzület adhatja meg s nemesítheti.

Bozán Péter,
állami tanító.

PÁLYÁZAT.

Az ozsdolai róm. kath. tisztán kántori állásra pályázatot hirdetünk.

I. Javadalma: 1. Három szoba, egy konyha, kamra, pincéből álló tisztességes lakás, megfelelő gazdasági épületekkel és veteményes kerttel. 2. 150 kal. ősz. 150 kal. tavasz kepe. 3. 75 tere tűzifa. 4. 280 kor. 40 fillér oszpora. 5. 100 kor. stólaris jövedelem. 6. Szentmise alapból 65 kor. 7. 7 kor. regálé váltás. 8. 9 hold elsőmínőségű tagosított szántó és kaszáló haszonélvezete.

II. Kötelességei: 1. A róm. kath. egyházban előforduló mindenféle szertartásokat pontosan és szakavatottan végezni. 2. Vasár- és ünnepnapokon a szentolvasót előimádkozni. 3. Májusi és októberi ve-

csernyéken pontosan megjelenni. 4. Ugy az olvasott, mint az énekelt plébánialis miséken orgonázni és énekelni. 5. Az állami elemi iskolában az egyházi éneket tanítani. 6. Kántor köteles lesz a kántori lakáson előforduló kisebb javításokat 20 korona erejéig saját költségén eszközölni.

Pályázati határidő 1911. március 24. Ezen határidő alatti vasárnapokon pályázók kötelesek lesznek kántori próbára megjelenni. Csak okleveles egyének pályázhatnak. Megjegyeztetik, hogy fenti javadalom, kivéve az ingatlanokat $\frac{1}{3}$ részében 1911. szept. 1-ig a jelenlegi segédkántort illeti. Akik ezen állomást elnyerni óhajtják, kántori oklevéllel, keresztlevéllel és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket 1911. márc. 24-ig az ozsdolai róm. kath. plébániai hivatalhoz küldjék be. A megválasztott és püspökileg kinevezett kántor 1911. május 1-én köteles lesz állomását elfoglalni.

Ozsdola (Háromszékv. m.). 1911. febr. 25.

Az egyháztanács.

Szőlő-oltványokat

szállít amerikai sima és gyökéres vesszőket különféle fajokban, fajtis-

tasággal jótállva, legdusabbválasztékban a márévek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert: **Xüküllömenti első szőlő-oltvány telep.**

TULAJDONOS:

CASPARI FRIGYES.

Medgyes 75. sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben találhatók az ország minden részéről érkezett **elismert levelek**, ennélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől egy szó- mint írásbelleg bizonyosságot szerezhet magának **fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.**

TÖKÉT

szerezhet magának, aki pályanyertes fel-

találó — problémáinkat meg-

fejtí. Ingeny küldi szét a patent

udjságok nemzetközi keres-

kedő társasága.

C. Kröggel & Co. Cöln am Rhein.

100 évben csak egyszer

van alkalom gyümölcsfákat és másféle faiskola terméket ily olcsón és jó m-

nőségben venni. Senki se mulassza el tehát ezt a kedvező alkalmat, s rendelje meg a szükségeseket **azonnal** az alábbi árjegyzék szerint ameddig a készlet tart.

Gyümölcsfák, Diszcserjék, Tüleve-

lűfák, Vadoncsák a faiskola teljes kitakarítása miatt **mélyen** leszállított áron kaphatók.

Caspari Frigyes és Társa

faiskola, Medgyes. Nagyküküllő m.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

HAZAI IPAR!

ALAPITTATOTT 1770.

Andrásófszky Efraim

műharangöntő Kolozsivárt, Kossuth L.-u. 36. sz.

Ajánlja a főtisztelendő minden felekezeti magas papság, egyházközség és tkts. gondnokságok figyelmébe Erdélyben legnagyobb

harangöntődjét.

Elvállalja minden fajta harang öntését vagy repedt harangok újraöntését és azok becseselését. Ajánlja továbbá az általa feltalált s a birodalom mindkét felében kir. szabadalommal kitüntetett vaskoronás felszerelését felülőség mellett. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesít.

Költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök azonnal.

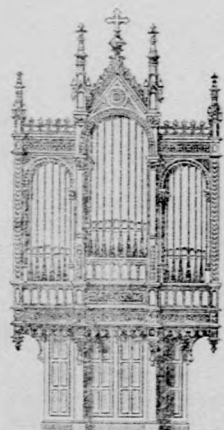
Tisztelettel **Andrásófszky Efraim.**

NARANCS

vérzős cataniai legeslegjobb minőségű öt-öt kilós postakosárral 2.80 K., eredeti kosárral 100 darabbal 5.20 K., eredeti ládával 180 avagy 150 darabbal 7 K., eredeti ládával 360 avagy 300 darabbal 12 koronaért. **Muskátlanarancs** vérpáros primissimó minőségű szép nagyok eredeti ládával 100 avagy 80 darabbal 8 K., eredeti ládával 200 avagy 160 darabbal 12.50 koronaért. **Sarga fajnarancs** messinai méz-édes öt kilós postakosárral 2.50 K., eredeti ládával 180—150 darabbal 5.25 K., eredeti ládával 300 avagy 200 darabbal 10 korona. **Citrom** elsőrendű öt kilós postakosárral 2.20, eredeti ládával 180 darabbal 5.—, eredeti ládával 360 avagy 300 darabbal 9 K. **Karfiol** esodaszép fehér öt kilós postakosárral 2.20, tizkilós kosárral 3.60, eredeti kosárral 18 darabbal 4 korona. **Maroni** római konzervált tartós telláru öt kilós postakosárral 2.60, huszonöt kilós zsákkal 9 koronaért. **Füge** kiskoszorú idei különként 50 fill. **Szentjánoskenyér** mézes különként 30 fillér. **Arachid** amerikai mogyoró hejas, cukraszok sütemény készítéséhez használják, különként 80 fillérjével, tizkiló vételnél különként 70 fillér. **Mogyoróbel** levantei kimérve különként 160 fillér. **Datolya** Califat különként 86 fillér, francia berber datolya kimérve különként 2.20 K. **Malagaszőlő** extra Royanx kimérve különként 2.50, francia hejas mandula különként 2.30 K. **Loucumfüge** primissima egy és két kilós ládikákban különként 1.30 K. **Cukrozott gyümölcs** bozeni kiváló szép vegyes egykilós ládikával 3.40 K. **Mazsolaszőlő** világos kimérve különként 1.90 koronaért szállítva utánvétellel bérmentlenül az **Agrumen déli gyümölcs nagykereskedése** Budapesten, Sarka utca 7. Tessek előnyarjegyzekeket kérni friss gyümölcsökről és déli gyümölcsökről.

BODA JOZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szíves tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

teljesen utjonnan rendeztem be, minek utána módomban áll a legnagyobb szabásu orgona építését is elvállalni. Bárminemű javításokat és átalakításokat jutányos arban, pontosan eszközölk.

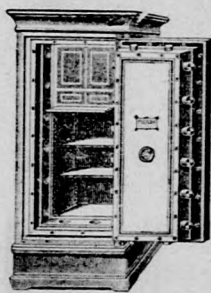
A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Magyar gyártmány.

Tudvalevő, hogy minden egyháznak tűzmentes szekrényt kell szereznie. Amely egyháznak még eddig nincs tűzmentes szekrénye, forduljon bizalommal ::

METEOR

pénzszekrény- és tresorgyárhoz

■■■■ Budapest, VI. Gömb-utca 59. ■■■■

Mintatelep V. Marokkoi-u. 4.,

hol a legegyszerűbbtől a legkomplikáltabb tűz és betörésmentes szekrények kaphatók.

Az Erdélyegyházmegyei központi alapítványi pénztár Gyulafehérvár, a Veszprémi püspökség és a Szent-István-Társulat Budapest stb. szállítói.

Árjegyzék díjmentesen küldeték. ■■■■ Telefon 103—71.